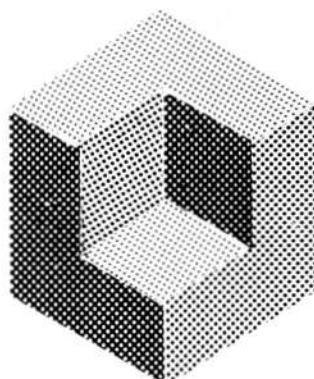

Beszámolók □ Szemlék □ Referátumok

A tizenöt éves állami információpolitikai program eredményei Csehszlovákiában

A *Tudományos és Műszaki Tájékoztatásban* korábban (1986. 2. sz. p. 78–80.) már hírt adtunk róla, hogy Csehszlovákiában tízéves műszaki fejlesztési program készül, s ennek P 13-as jelű alprogramja az állami információpolitika fejlődését hivatott szolgálni.

Ez az információpolitikai alprogram céljaiban annak a tizenöt éves állami információpolitikai alprogramnak (ezt P 18-asnak nevezték) eredményeire épül, amelyekről az alábbiakban adtunk tájékoztatást.

A megvalósítás első időszakát (1971–1975) az alapvető – túlnyomórészt koncepcionális – munkálatok elvégzése jellemezte. Így elkészültek a tudományos-műszaki-gazdasági rendszer komplex fejlesztésének projektjei, javaslatot dolgoztak ki a tudományos-műszaki-gazdasági információk feldolgozásának egységesített számítógépesítéséről, kikísérletezték az irányítás információellátásának módszereit és formáit, kezdeményezések történtek a felhasználók képzésének korszerű megoldására, elindítottak több, immár számítógépes központi szolgáltatást.

A második időszak (1976–1980) eredményeit a következőkben lehet összefoglalni:

1. Az unifikáló, tipizáló erőfeszítéseknek köszönhetően, amelyek mind az alkalmazott módszerekre, mind az időközben beszerzett technikára kiterjedtek, megteremtődtek a tudományos-műszaki-gazdasági információk rendszer belső integrációjának az előfeltételei.
2. Teljes mértékben sikerült megoldani a bibliográfiai fájlok számítógépes felhalmozását és offline használatát, amiben nagy szerepe volt a *Központi Műszaki Bázis* létrehozásának.
3. Kibővült a szelektív információterjesztés lehetősége, ami részben a hazai adatbázisok felhalmo-

zódásának, részben pedig a külföldi szalagok beszerzésének köszönhető.

4. Módszertani és szabványosítási tevékenység révén a reprográfia rendszerszerűen illeszkedett be az információk folyamatokba.
5. Megjelentek az információk tevékenység magasabb rendű formái (tanulmányi és elemző tevékenység), s ezzel létrejöttek a faktografikus fájlok felhalmozásának előfeltételei.

A harmadik időszak (1981–1985) éve az alábbi előrelépéseket hozták magukkal:

1. Az irányítás számára szolgáló faktografikus célrendszerek terén sikerült megteremteni
 - ♦ a nemzetközileg összehasonlítható paraméterek fájlját a központi vezetés szükségleteire,
 - ♦ olyan parametrikus és kereskedelmi-gazdasági típusú kísérleti faktografikus fájlokat, amelyek főként a gyártmányokra és berendezésekre irányulnak.
2. A tudományos-műszaki-gazdasági információk tevékenység egységesítetten automatizált rendszere terén megoldódott
 - ♦ az NTMIR faktografikus rendszereihez és adatbázisaihoz való kapcsolódás technológiai és berendezésszerű problémáikja,
 - ♦ az interaktív kapcsolatok bevezetéséhez szükséges műszaki és programsegítés kérdése,
 - ♦ a természetes nyelvű szöveg számítógépes elemzésével összefüggésben több elvi és gyakorlati kérdés.

A fentieknek köszönhetően jött létre a SAVI, az automatizált információcsere csehszlovákiai központja. Hasonló munkálatok folytak a találmányi-szabadalmi információ területén is, ami egy új információk központ, a *Találmányi Információk Központja* létesítéséhez vezetett.

Az ismertetett alprogram néhány feladatának teljesítése 1988-ig húzódik el. Ezek a feladatok a már említett P 13-as programban egyesülnek. Ez arról tanúskodik, hogy bármennyire is tág időhatárai legyenek egy-egy programnak, mindig marad a következő kereteiben folytatandó tennivaló.

/VÍTKOVÁ, H.: K výsledkům programu Státní informační politiky pro VTR (P 18). = Československá informatika, 28. köt. 6. sz. 1986. p. 161–166./

(Futala Tibor)

Újabb információk a csehszlovákiai P 13-as tudományos-műszaki kutatási programról

Lapunk korábbi számában már referáltunk róla, hogy a P 13-as információs rendszerkutatási program miként illeszkedik az állami kutatási programok rendszerébe, miképpen a program legfontosabb célkitűzései, illetve hogy ezek miként formálódnak konkrét kutatási feladatokká (vö. *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 33. köt. 2. sz. 1986. p. 78–80.). Mivel az azóta megjelent szakmai publikációk továbbra is a csehszlovák tudományos, műszaki és gazdasági információs rendszer jövőjének döntő mozzanataként kezelik ezt a vállalkozást, újabb és újabb részleteivel köthetünk ismeretséget.

Kötelezettség a feladatok várható hasznának előzetes kalkulációja

Ahhoz, hogy valamely kutatási feladatot felvegyenek a P 13-as programba, előzetes hasznossági kalkulációkat kell vele kapcsolatban elvégezni. A számítások a következő alapképletből indulnak ki:

$$EF \approx \frac{\bar{M}_t}{E_r} \cdot T_p > 1,$$

ahol

$\bar{M}_t$ — a programfeladat átlagos évi megtakarító hatása népgazdasági szinten,

E_r — a megoldásához szükséges egyszeri ráfordítás,

T_p — a programfeladat hasznosításának várható időtartama.

A továbbiakban — eltekintve az egyes feladatok hasznossági előkalkulálásának bonyolult értelmezési-quantifikálási lépéseitől — megemlítiük, hogy az előkalkulációk pl.

- ♦ a találmányi információs rendszernek a mikro-filmlapos technológiára való átállításánál évi 1 millió 280 ezer koronás,
- ♦ az újítási javaslatok nyilvántartási rendszerének a számítógépes technológiára való átvitelénél pedig évi 6 millió 860 ezer koronás megtakarítást mutattak ki.

A program egészének hasznosságát azonban nemcsak pénzben próbálják meghatározni, hanem másfajta eredményekben is. Így feltételezik, hogy a program megvalósításával tíz év távlatában

- ♦ 110%-kal megnő a felhasználók informáltsága,
- ♦ az állami kutatási programok 100%-át el tudják látni faktografikus információkkal,
- ♦ minden állami verifikálásra kerülő új termékhez a világszínvonalhoz való hasonlítás végett rendelkezésre fognak állni a termékinformációk,
- ♦ az állami tudományos könyvtárakban az automatizálás révén a manuális munka 25–30%-a küszöbölődik ki,
- ♦ a találmányi információ területén 20%-os lesz a manuális munka megtakarítása,
- ♦ az ágazati és iparági információs központok 60%-ában általánossá válik a mikro- és miniszámítógépes technológia a nyilvános adathálózat-hoz való kapcsolódás lehetőségével,
- ♦ 35 új információs termék honosodik meg.

Az 1986-ban ténylegesen kutatott feladatok

A jelenleg már ténylegesen kutatott feladatok korlátozott számából kitűnik, hogy az egész programra jellemző az erők összevonása, a prioritások érvényesítése és az előfeltételek tiszteletben tartása. Konkrétan az alábbi feladatok megvalósításán munkálkodnak:

- ♦ Az automatizált találmányi információs rendszer kifejlesztése. Ezt a feladatot 1990-re kívánják befejezni. Megoldásánál követelmény egyfelől a KGST-országok találmányi információs rendszeréhez, másfelől a csehszlovákiai automatizált találmányi rendszerhez való kapcsolódás.
- ♦ A faktografikus információs rendszerek együttese a központi, az ágazati és az iparági irányítás számára. A már két éve folyó kutatások befejezési határideje: 1987. Tekintettel arra, hogy a kutatásnál nagyfokú a szintbeli és tematikai változatosság, mindenekelőtt az egységes koncepcióra ho-